

Sari Sarkomaa kok

Toimenpidealoite sairaanhoitajien kattavista klinisistä erikoistumisvaihtoehtoista ja valtakunnallisesti yhtenäisistä erikoistumiskoulutuksista sekä valtion rahoituksesta erikoistumiskoulutukseen

Eduskunnalle

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteet ja toimenpiteet tukevat sosiaali- ja terveysalan koulutuksen, osaamisen ja jatkuvan ammatillisen kehittämisen varmistamista. Koulutusmääriä lisätään ja koulutuksen rakenteita kehitetään, mahdollisuuksia erikoistumiskoulutukseen ja osaamisen kehittämiseen parannetaan sekä valtion koulutuskorvauksia osana tuottavuusohjelmaa tarkastellaan.

Kliinisen hoitotyön erikoisalojen kansallinen määrittely ja niiden osaamiskuvaukset laadittiin vuonna 2021 osana terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan hoitotyön jaoston koordinoimaa työskentelyä (STM 2021:36). Kliinisen hoitotyön erikoisalalla tarkoitetaan sairaanhoitajana laillistettujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillista osaamista, jota tarvitaan välittömän potilas- ja asiakastyön vaativissa asiantuntijatehtävissä ja erikoisalan kehittämisessä. Kokonaisuus kattaa 17 erikoisalaa. Erikoisosaamisen kehittämisen lähtökohtia ovat terveyden edistäminen, muutokset väestön terveydessä ja toimintakyvyssä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet.

Kliinisen hoitotyön erikoisosaamisen merkitys on vahvistunut covid-19-pandemian myötä sekä moniammatillisessa palveluiden ja palvelukokonaisuuksien kehitystyössä. Erikoisosaamisen kehittämistä tukevat kansainväliset terveysstrategiat sekä tutkimustieto erikoisosaamisen yhteydestä haattatapahtumien ehkäisyyn, näyttöön perustuvaan hoitoon, toiminnan tuloksellisuuteen ja hoitotyön vetovoimaisuuteen. Kliinisen hoitotyön erikoisosaamisen kehittämistä ohjaavat ammattipätevyysdirektiivin ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain säännökset ammatillisen osaamisen jatkuvasta kehittämisestä.

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain säännökset koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sekä henkilöstön ammatillisen kehittymisen varmistamisesta luovat puitteet erikoisosaamisen kehittämiselle hyvinvointi- ja yhteistyöalueilla. Sairaanhoitajaliitto ja 30 muuta järjestöä ovat esittäneet, että sairaanhoitajille luodaan kansallisesti määritellyt, yhtenäiset kliniset erikoistumiskoulutusvaihtoehdot sekä laajoihin että suppeampiin tärkeisiin erikoisosaamisalueisiin.

Tällä hetkellä saatavilla oleva erikoistumiskoulutustarjonta ei vastaa työelämän tarpeita. Tarjonta on vaihtelevaa, ja monelle erikoisalalle ei ole tarjolla lainkaan koulutusta. Käytännön hoito-

Toimenpidealoite TPA 75/2024 vp

työn vaatimukset edellyttävät sairaanhoitajilta hoitotyön syväosaamista ja sen jatkuvaa kehittämistä, mihin tarvitaan omia erikoistumiskoulutusvaihtoehtoja.

Suomessa sairaanhoitajat ovat tällä hetkellä kouluttautumismahdollisuuksien osalta hyvin eriarvoisessa asemassa, sillä koulutuksiin pääsy ja mahdollisuudet erikoistua ovat riippuvaisia työnantajasta. Eri työnantajat tukevat eri tavoin työntekijöitään olemassa oleviin erikoistumisopintoihin ja muihin täydennys- tai lisäkoulutuksiin. Sairaanhoitajaliiton ja kannanoton allekirjoittaneiden mielestä erikoistumiskoulutusten tulee jatkossa olla valtion tukemia. On kohtuutonta edellyttää, että sairaanhoitaja joutuu itse maksamaan koulutuksesta, jota hän tarvitsee alati kehittyvän ja yhä vaativamman työnsä hoitamiseen ja oman asiantuntijuutensa vahvistamiseen.

Sairaanhoitajien jatkokoulutusmahdollisuuksien avulla turvataan hoitotyön laatu ja potilasturvallisuus. Jatkokoulutusmahdollisuudet tukevat myös työntekijän työssäjaksamista, työhön sitoutumista sekä hoitotyön ammatin veto- ja pitovoimaisuutta, kun sairaanhoitaja kokee saavansa lisävalmiuksia vaativan työnsä hoitamiseen.

Kliinisesti erikoistuneiden sairaanhoitajien ennakoitu lisätarve määritellyillä erikoisaloilla (STM 2021:36) on yhteensä noin 8 028 erikoistumiskoulutettua vuoteen 2028 mennessä hyvinvointialueilla. Erikoistumiskoulutukset tulee suunnitella ja järjestää väestön terveystarpeiden ja työelämän tarpeiden pohjalta. Erikoistumiskoulutuksilla tulee olla yhtenäiset, valtakunnalliset opetussuunnitelmat. Sairaanhoitajan erikoistumiskoulutusta tulisi seurata urapolku aina YAMK- ja tohtorintutkintoihin asti, kuten nyt on suunniteltu palliatiivisen hoitotyön urapolulla. Tällä hetkellä erikoisosaaminen hankitaan pitkälti aikaa vievän työssäoppimisen kautta ja työnantajat kouluttavat itse jonkin verran erikoisosaajia, minkä johdosta kokemus ja koulutus eivät takaa yhtenäistä ja tunnustettua osaamista.

Erikoistumiskoulutuksen opettamisen laatu ja taso tulee varmistaa. Tässä voidaan hyödyntää myös hoitotyön klinisiä erikoisosaajia. Heillä on syväosaamista ja tietoa siitä, millaista osaamista kyseisellä erikoisalalla tarvitaan.

Erikoistumiskoulutukseen tulee sisältyä myös klinistä harjoittelua, joka tulee mahdollistaa palkallisena. Harjoittelu voi tapahtua esimerkiksi työpaikkojen vaihtoina eri erikoisalojen välillä ja perustamalla erikoistumisvakansseja samoin kuin on toimittu lääkäreiden erikoistumisen mahdollistamiseksi.

Erikoistumiskoulutuksen järjestämistapaa mietittäessä tulee pohtia hyvänä vaihtoehtona niin sanottua Ruotsin mallia. Siihen kuuluu 11 pysyvää erikoistumiskoulutusala ja niiden lisäksi yksi avoin malli, jossa yksittäinen yliopisto voi tarpeen mukaan tarjota edellisten lisäksi jonkin muun suppean erikoistumiskoulutuksen. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla myös mahdollisuus syventyä eri erikoisosaamisalueiden sisällä joillekin erikseen määritellyille suppeammille erikoisaloille.

Hoitotyön erikoisosaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa nykyistä paremmin. Nykyisessä tilanteessa tutkintonimikkeen puuttumisen myötä puuttuvat myös tunnustettu pätevyys sekä työn vaativuutta ja koulutustasoa vastaava palkkaus ja usein myös koulutusta vastaava toimi tai työnkuva. Myös potilailla on oikeus tietää, milloin heitä hoitavalla henkilöllä on sellaista erikoisosaamista, jota heidän hoitonsa edellyttää.

Toimenpidealoite TPA 75/2024 vp

Hoitotyön vaativuus on lisääntynyt viimeisten kahden vuosikymmenen aikana merkittävästi lääketieteen ja hoitomenetelmien kehittyessä sekä hoitomahdollisuuksien laajentuessa. Osa sairaanhoitajista toimii nykyisin hoitajavastastoilla, joilla työ on itsenäistä. Sairaanhoitajilta vaaditaan eri erikoisaloilla entistä spesifimpää ja itsenäisempää syväosaamista, jonka tulisi rakentua rinnakkain työkokemuksen ja yhtenäisen erikoistumiskoulutuksen kanssa. Systemaattiset ja valtakunnallisesti yhtenäiset kliiniset urapolut sekä hoitotyön erikoisosaajien virallinen tunnustaminen ja rekisteröinti lisääisivät alan vetovoiman lisäksi työhön sitoutumista, osaamisen tasalaatuisuutta, toiminnan yhdenmukaisuutta, läpinäkyvyyttä, väestön luottamusta asiantuntijatoimintaan ja ennen kaikkea potilasturvallisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sairaanhoitajien kattavien kliinisten erikoistumisvaihtoehtojen luomiseksi, valtakunnallisesti yhtenäisten erikoistumiskoulutusten käynnistämiseksi sekä valtion rahoituksen turvaamiseksi erikoistumiskoulutukseen ja systemaattisten ja valtakunnallisesti yhtenäisten kliinisten urapolkujen sekä hoitotyön erikoisosaajien virallisen tunnustamisen ja rekisteröinnin toteutumiseksi.

Helsingissä 21.11.2024

Sari Sarkomaa kok